

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 24ης Μαΐου 2011 *

Στην υπόθεση C-54/08,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2008,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Støvlbæk και G. Braun, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από:

το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενο από την S. Behzadi-Spencer,

παρεμβαίνον,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατά

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma, την J. Kemper καθώς και από τους U. Karpenstein και J. Möller, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

υποστηριζόμενης από:

τη **Δημοκρατία της Βουλγαρίας**, εκπροσωπούμενη από τον T. Ivanov και την E. Petranova,

την **Τσεχική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

τη **Δημοκρατία της Εσθονίας**, εκπροσωπούμενη από τον L. Uibo,

τη **Γαλλική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και B. Messmer,

τη **Δημοκρατία της Λεττονίας**, εκπροσωπούμενη από τις L. Ostrovska, K. Drēviņa και J. Barbale,

τη **Δημοκρατία της Λιθουανίας**, εκπροσωπούμενη από τον D. Κριαυčiūnas και την E. Matulionytė,

τη **Δημοκρατία της Ουγγαρίας**, εκπροσωπούμενη από τις R. Somssich και K. Veres καθώς και από τον M. Fehér,

τη **Δημοκρατία της Αυστρίας**, εκπροσωπούμενη από τους E. Riedl, G. Holley και M. Aufner, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

τη **Δημοκρατία της Πολωνίας**, εκπροσωπούμενη από τους M. Dowgiałeńczak και C. Herma καθώς και από την D. Lutostańska,

τη **Δημοκρατία της Σλοβενίας**, εκπροσωπούμενη από τις V. Klemenc και Ž. Cilenšek Bončina,

τη **Σλοβακική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη από τον J. Čorba και την B. Ricziová,

παρεμβαίνουσες,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Α. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, Κ. Lenaerts, J.-C. Bonichot, Α. Arabadjiev (εισηγητή) και J.-J. Kasel, προέδρους τμήματος, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, Γ. Αρέστη, Μ. Pešič, C. Toader και Μ. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón
γραμματέας: Μ.-Α. Gaudissart, προϊστάμενος τμήματος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Απριλίου 2010,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, επιβάλλοντας προϋπόθεση ιθαγένειας για την πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα και παραλείποντας να μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη, όσον αφορά το επάγγελμα αυτό, την οδηγία 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας

τριών ετών (ΕΕ 1989, L 19, σ. 16), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2001/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2001 (ΕΕ L 206, σ. 1, στο εξής: οδηγία 89/48), και/ή την οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ L 255, σ. 22), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 45 ΕΚ, καθώς και από τις οδηγίες αυτές.

Το νομικό πλαίσιο

Η νομοθεσία της Ένωσης

- 2 Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/48 όριζε ότι «το γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν θίγει την εφαρμογή [του άρθρου 45 ΕΚ]».
- 3 Το άρθρο 2 της οδηγίας 89/48 είχε ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους υπηκόους κράτους μέλους οι οποίοι επιθυμούν να ασκήσουν ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή μισθωτοί νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος υποδοχής.

Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα επαγγέλματα τα οποία διέπει ειδική οδηγία που καθιερώνει αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων μεταξύ των κρατών μελών.»

- 4 Το συμβολαιογραφικό επάγγελμα δεν αποτέλεσε αντικείμενο καμίας κανονιστικής ρυθμίσεως όπως η προβλεπόμενη στο ως άνω άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο.
- 5 Η οδηγία 89/48 προέβλεπε προθεσμία μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο η οποία έληγε, κατά το άρθρο 12 της οδηγίας, στις 4 Ιανουαρίου 1991.
- 6 Δυνάμει του άρθρου 62 της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ L 255, σ. 22), η οδηγία 89/48 καταργήθηκε με ισχύ από τις 20 Οκτωβρίου 2007.
- 7 Η ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/36 έχει ως εξής:

«Ενώ διατηρούνται, ως προς την ελευθερία εγκατάστασης, οι αρχές και οι εγγυήσεις στις οποίες βασίζονται τα διάφορα ισχύοντα συστήματα αναγνώρισης, κρίνεται απαραίτητη, βάσει της υφιστάμενης εμπειρίας, η βελτίωση των κανόνων που τα διέπουν. Επιπροσθέτως, οι σχετικές οδηγίες έχουν επανειλημμένα τροποποιηθεί και θεωρείται επιβεβλημένη η αναδιάρθρωση, καθώς και ο εξορθολογισμός των διατάξεών τους, με την ενοποίηση των ισχυουσών αρχών. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμο να αντικατασταθούν οι οδηγίες 89/48/ΕΟΚ [...].»

- 8 Η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Ο μηχανισμός αναγνώρισης που καθιερώθηκε με [την οδηγία 89/48] παραμένει αμετάβλητος [...].»

- 9 Κατά την τεσσαρακοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/36, η οδηγία αυτή «δεν θίγει την εφαρμογή του άρθρου 39, παράγραφος 4, [ΕΚ] και του άρθρου 45 [ΕΚ], ιδίως όσον αφορά τους συμβολαιογράφους».

Η εθνική νομοθεσία

Η οργάνωση του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος εν γένει

- 10 Στη γερμανική έννομη τάξη, εξαιρουμένου του ομόσπονδου κράτους της Βάδης-Βυρτεμβέργης, οι συμβολαιογράφοι ασκούν τις δραστηριότητές τους ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Το συμβολαιογραφικό επάγγελμα ρυθμίζεται από τον Ομοσπονδιακό Κώδικα Συμβολαιογράφων (Bundesnotarordnung), της 24ης Φεβρουαρίου 1961 (*BGBI.* 1961 I, σ. 97), όπως τροποποιήθηκε από τον έκτο νόμο της τροποποίησεως του Ομοσπονδιακού Κώδικα Συμβολαιογράφων (Sechstes Gesetz zur Änderung der Bundesnotarordnung), της 15ης Ιουλίου 2006 (*BGBI.* 2006 I, σ. 1531, στο εξής: BNotO).
- 11 Οι συμβολαιογράφοι διορίζονται, κατά το άρθρο 1 του BNotO, από τα ομόσπονδα κράτη ως ανεξάρτητοι δημόσιοι λειτουργοί επιφορτισμένοι με καθήκοντα συντάξεως αυθεντικών νομικών πράξεων καθώς και με άλλα καθήκοντα στον τομέα της «προληπτικής δικαιοσύνης».
- 12 Το άρθρο 4, πρώτη περίοδος, του BNotO προβλέπει ότι ο αριθμός των διοριζόμενων συμβολαιογράφων αντιστοιχεί στις ανάγκες της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.
- 13 Βάσει του άρθρου 10, παράγραφοι 1, πρώτη περίοδος, και 2, πρώτη περίοδος, του BNotO, ορίζεται για κάθε συμβολαιογράφο συγκεκριμένος τόπος ως έδρα των δραστηριοτήτων του, στον οποίο οφείλει να έχει το γραφείο του. Η άσκηση των δραστηριοτήτων του περιορίζεται, καταρχήν, κατά τα άρθρα 10α και 11 του BNotO, σε συγκεκριμένη περιφέρεια.

- 14 Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του BNotO, οι αμοιβές που λαμβάνει ο συμβολαιογράφος για τη δραστηριότητά του καθορίζονται από τον νόμο.
- 15 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, του BNotO προβλέπει ότι ο συμβολαιογράφος είναι ο μόνος υπεύθυνος για τις πράξεις που πραγματοποιεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας και ότι αποκλείεται ευθύνη του κράτους ως προς τις πράξεις αυτές.
- 16 Στο ομόσπονδο κράτος της Βάδης-Βυρτεμβέργης, σύμφωνα με τη δυνατότητα που προβλέπει το άρθρο 115, παράγραφος 1, του BNotO, η συμβολαιογραφική δραστηριότητα ασκείται, επί του εδάφους της Βάδης, από συμβολαιογράφους που υπηρετούν στο εν λόγω ομόσπονδο κράτος («Notare im Landesdienst»), οι οποίοι είναι κρατικοί υπάλληλοι. Στην υπόλοιπη Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και αναλόγως του οικείου ομόσπονδου κράτους, ο συμβολαιογράφος ασκεί το επάγγελμά του σε συγκεκριμένη περιφέρεια, δυνάμει του άρθρου 3 του BNotO, είτε με αυτή μόνον την ιδιότητά του είτε και ως δικηγόρος («Anwaltsnotare»).
- 17 Τα καθήκοντα του συμβολαιογράφου μπορούν να ασκηθούν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5 του BNotO, μόνον από Γερμανούς υπηκόους.

Οι συμβολαιογραφικές δραστηριότητες

- 18 Βάσει του άρθρου 20, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του BNotO, ο συμβολαιογράφος είναι αρμόδιος για κάθε είδους βεβαίωση της αυθεντικότητας εγγράφου, καθώς και για τη θεώρηση του γνησίου υπογραφών και μονογραφών και την επικύρωση αντιγράφων. Η παρέμβαση του συμβολαιογράφου μπορεί να είναι υποχρεωτική ή προαιρετική, ανάλογα με την πράξη την οποία καλείται να καταρτίσει. Με την παρέμβαση αυτή, ο συμβολαιογράφος επαληθεύει τη συνδρομή όλων των απαιτούμενων για τη σύνταξη της επίμαχης πράξεως νομίμων προϋποθέσεων, καθώς και την ικανότητα δικαίου των ενδιαφερομένων και την ικανότητά τους να είναι διάδικοι.

- 19 Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, του νόμου περί βεβαιώσεως της αυθεντικότητας εγγράφων (*Beurkundungsgesetz*), της 28 Αυγούστου 1969 (*BGBI.* 1969 I, σ. 1513), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 23ης Ιουλίου 2002 (*BGBI.* 2002 I, σ. 2850), ο συμβολαιογράφος πρέπει να αναζητεί να γνωρίσει τη βούληση των ενδιαφερομένων, να διευκρινίζει τα πραγματικά περιστατικά, να ενημερώνει τους συναλλασσόμενους σχετικά με το νομικό περιεχόμενο της επίμαχης πράξεως και να αναπαράγει εγγράφως τις δηλώσεις τους κατά τρόπο σαφή και άνευ αμφισημίας, προς αποφυγή σφαλμάτων ή αμφιβολιών και προκειμένου να μη βρεθεί ενδεχομένως σε δυσμενή θέση ο στερούμενος σχετικής πείρας συναλλασσόμενος.
- 20 Το άρθρο 4 του νόμου αυτού, όπως τροποποιήθηκε, ορίζει ότι ο συμβολαιογράφος πρέπει να αρνηθεί να βεβαιώσει την αυθεντικότητα πράξεως, όταν η πράξη αυτή δεν συμβιβάζεται με τις επιταγές του λειτουργήματός του, ειδικότερα δε όταν ζητείται στο πλαίσιο επιδίωξεως προδήλως παράνομου ή αθέμιτου σκοπού.
- 21 Το άρθρο 286 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (*Zivilprozessordnung*), ως είχε κατά τη δημοσίευσή του στις 5 Δεκεμβρίου 2005 (*BGBI.* 2005 I, σ. 3202, καθώς και διορθωτικά *BGBI.* 2006 I, σ. 431, και *BGBI.* 2007 I, σ. 1781, στο εξής: ΖΠΟ), προβλέπει την αρχή της ελεύθερης δικαστικής εκτιμήσεως των αποδείξεων.
- 22 Το άρθρο 415, παράγραφος 1, του ΖΠΟ, που περιλαμβάνεται στον τίτλο 9 τον επιγραφόμενο «Αποδείξεις εγγράφων», του κεφαλαίου 1 του βιβλίου 2 του Κώδικα αυτού, προβλέπει ότι τα έγγραφα που συντάσσονται τηρουμένου του τύπου που προβλέπει δημόσια αρχή στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ή πρόσωπο που υπέχει θέση δημόσιου λειτουργού στο πλαίσιο της σφαίρας των δραστηριοτήτων που του έχουν ανατεθεί, ήτοι οι αυθεντικές πράξεις, όταν αφορούν δήλωση υποβληθείσα ενώπιον της αρχής ή του εξουσιοδοτημένου για τη σύνταξη του εγγράφου προσώπου, συνιστούν πλήρη και επαρκή απόδειξη όσων τελέστηκαν και βεβαιώθηκαν από την αρχή ή το εξουσιοδοτημένο πρόσωπο. Κατά το άρθρο 415, παράγραφος 2, του ΖΠΟ, η απόδειξη της εσφαλμένης βεβαιώσεως της αυθεντικότητας της σχετικής πράξεως είναι, καταρχήν, παραδεκτή.

- 23 Ομοίως, το άρθρο 418, παράγραφος 1, του ΖΡΟ προβλέπει ότι οι αυθεντικές πράξεις που έχουν άλλο περιεχόμενο, πλην του προβλεπόμενου στο άρθρο 415, συνιστούν πλήρη και επαρκή απόδειξη των πραγματικών περιστατικών που βεβαιώνουν, αν η βεβαίωση στηρίζεται στην προσωπική πεποίθηση που διαμόρφωσε η δημόσια αρχή ή το πρόσωπο που υπέχει θέση δημόσιου λειτουργού. Κατά το άρθρο 418, παράγραφος 2, του ΖΡΟ, η απόδειξη του εσφαλμένου χαρακτήρα των πραγματικών περιστατικών που βεβαιώνονται είναι, καταρχήν, παραδεκτή.
- 24 Στο αστικό δίκαιο, το άρθρο 125 του γερμανικού αστικού κώδικα (*Bürgerliches Gesetzbuch*), ως είχε κατά τη δημοσίευσή του στις 2 Ιανουαρίου 2002 (*BGBI.* 2002 I, σ. 42, και διορθωτικά *BGBI.* 2002 I, σ. 2909, και *BGBI.* 2003 I, σ. 738), προβλέπει ότι η μη τήρηση του τύπου που απαιτεί ο νόμος για τις νομικές πράξεις καθιστά την οικεία πράξη άκυρη.
- 25 Στο πλαίσιο αυτό, για ορισμένες δικαιοπραξίες απαιτείται, επί ποινή ακυρότητας, συμβολαιογραφική πράξη. Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για συμβάσεις κτήσεως και μεταβιβάσεως κυριότητας οικοπέδου και μεταβιβάσεως περιουσιακού στοιχείου, για υποσχετικές δωρεές, για γαμικά σύμφωνα, καθώς και για σύμφωνα περί μέλλουσας κληρονομικής διαδοχής και περί αποποιήσεως της κληρονομίας ή της νόμιμης μοίρας.
- 26 Στη Βαυαρία οι συμβολαιογράφοι που έχουν την έδρα τους στο εν λόγω ομόσπονδο κράτος μπορούν, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου που θεσπίστηκε για την εκτέλεση του νόμου περί έννομης συμβίωσης (*Gesetz zur Ausführung des Lebenspartnerschaftsgesetzes*), της 26ης Οκτωβρίου 2001 (*Bayerisches GVBl.*, σ. 677), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 10ης Δεκεμβρίου 2005 (*Bayerisches GVBl.*, σ. 586, στο εξής: *AGLPartG*), να βεβαιώνουν την αυθεντικότητα των πράξεων συστάσεως συμφώνου έννομης συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου. Κατά τις διατάξεις του άρθρου 2 του *AGLPartG*, ο συμβολαιογράφος κοινοποιεί τη σύσταση του εν λόγω συμφώνου στον αρμόδιο υπάλληλο ληξιαρχείου ο οποίος θα καταχωρίσει την οικεία πράξη στο μητρώο του ληξιαρχείου.
- 27 Στο δίκαιο των εταιριών, τα άρθρα 23, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, 30, παράγραφος 1, και 130, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί κεφαλαιουχικών

εταιριών (Aktiengesetz), της 6ης Σεπτεμβρίου 1965 (*BGBI.* 1965 I, σ. 1089), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 22ας Σεπτεμβρίου 2005 (*BGBI.* 2005 I, σ. 2802), προβλέπουν ότι απαιτείται αυθεντικό συμβολαιογραφικό έγγραφο για το καταστατικό κεφαλαιουχικής εταιρίας, για τον διορισμό του πρώτου εποπτικού συμβουλίου νεοσυσταθείσας κεφαλαιουχικής εταιρίας και για τις γενικές συνελεύσεις της εν λόγω εταιρίας. Κατά τα άρθρα 2, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, και 53, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του νόμου περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, *RGBl.* 1898, σ. 846), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 4ης Ιουλίου 1980 (*BGBI.* 1980 I, σ. 836), απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο για τη σύναψη και την τροποποίηση συμβάσεως περί ιδρύσεως εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Ομοίως, όλες οι μετατροπές νομικών προσώπων ή οργανισμών κατόπιν συγχωνεύσεως, μεταφοράς στοιχείων ενεργητικού ή μεταβολής νομικής μορφής απαιτούν συμβολαιογραφικό έγγραφο, βάσει των άρθρων 6, 163, παράγραφος 3, και 193, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, του νόμου περί μετατροπών εταιριών (*Umwandlungsgesetz*), της 28 Οκτωβρίου 1994 (*BGBI.* 1994, σ. 3210, και διορθωτικό *BGBI.* 1995 I, σ. 428).

- 28 Κατά το άρθρο 794, παράγραφος 1, σημείο 5, του ΖΡΟ, αναγκαστική εκτέλεση χωρεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, βάσει αυθεντικών πράξεων που έχει συντάξει Γερμανός συμβολαιογράφος κατά τον απαιτούμενο τύπο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του, αν με την αυθεντική πράξη χώρησε σε βάρος του οφειλέτη, όσον αφορά το επίμαχο δικαίωμα, αναγκαστική κατάσχεση.
- 29 Βάσει του άρθρου 797, παράγραφος 2, του ΖΡΟ, ο συμβολαιογράφος που φυλάσσει την αυθεντική πράξη εκδίδει αντίγραφα με εκτελεστήριο τύπο.
- 30 Το άρθρο 797, παράγραφος 3, του ΖΡΟ προβλέπει δυνατότητα προσφυγής κατά της περιαφής εκτελεστηρίου τύπου, με την οποία μπορούν να προβληθούν αιτιάσεις αφορώσες τον τύπο και την ουσία της εν λόγω περιαφής. Ομοίως, το άρθρο 797, παράγραφος 4, του ΖΡΟ καθιστά δυνατή την προσβολή, στο πλαίσιο ανακοπής της αναγκαστικής εκτελέσεως, του δικαιώματος που αναγνωρίστηκε με την επίμαχη αυθεντική πράξη.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 31 Ενώπιον της Επιτροπής υποβλήθηκε καταγγελία αφορώσα την προϋπόθεση ιθαγένειας από την οποία εξαρτάται η πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα στη Γερμανία. Κατόπιν εξετάσεως της καταγγελίας αυτής, η Επιτροπή ζήτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με έγγραφο οχλήσεως της 8ης Νοεμβρίου 2000, να της υποβάλει εντός δίμηνης προθεσμίας τις παρατηρήσεις της, αφενός, επί της συμβατότητας της εν λόγω προϋποθέσεως ιθαγένειας με το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ και, αφετέρου, επί της πλημμελούς μεταφοράς της οδηγίας 89/48 στο εσωτερικό δίκαιο όσον αφορά το συμβολαιογραφικό επάγγελμα.
- 32 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας απάντησε στο εν λόγω έγγραφο οχλήσεως με έγγραφο της 20ής Μαρτίου 2001.
- 33 Στις 10 Ιουλίου 2002 η Επιτροπή απηύθυνε στο εν λόγω κράτος μέλος συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο του προσήψε παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, καθώς και από την οδηγία 89/48.
- 34 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας απάντησε στο συμπληρωματικό αυτό έγγραφο οχλήσεως με έγγραφο της 31ης Οκτωβρίου 2002.
- 35 Επειδή η Επιτροπή δεν πείστηκε από τα επιχειρήματα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της απηύθυνε στις 18 Οκτωβρίου 2006 αιτιολογημένη γνώμη με την οποία διαπίστωσε παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, καθώς και από την οδηγία 89/48. Η Επιτροπή κάλεσε το εν λόγω κράτος μέλος να θεσπίσει τα μέτρα που απαιτούνται για τη συμμόρφωσή του προς την εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίησή της.

- 36 Με έγγραφο της 18ης Δεκεμβρίου 2006, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους έκρινε αβάσιμη την άποψη της Επιτροπής.
- 37 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί της πρώτης αιτιάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 38 Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, παρέχοντας δυνατότητα προσβάσεως στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα μόνο στους υπηκόους της, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.
- 39 Εκ προοιμίου, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα δεν υπόκειται σε καμία προϋπόθεση ιθαγένειας σε ορισμένα κράτη μέλη και ότι η προϋπόθεση αυτή καταργήθηκε σε άλλα κράτη μέλη, όπως π.χ. στο Βασίλειο της Ισπανίας, στην Ιταλική Δημοκρατία και στην Πορτογαλική Δημοκρατία.

- 40 Η Επιτροπή υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι το άρθρο 43 ΕΚ αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, σκοπός της οποίας είναι να εξασφαλίσει το προνόμιο της ίσης μεταχειρίσεως με τους ημεδαπούς σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους που εγκαθίσταται έστω και υπό τη μορφή δευτερεύουσας εγκαταστάσεως σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να ασκήσει μη μισθωτή δραστηριότητα, και η οποία απαγορεύει κάθε δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας.
- 41 Η Επιτροπή και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας υποστηρίζουν ότι το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ χρήζει αυτοτελούς και ενιαίας ερμηνείας (απόφαση της 15ης Μαρτίου 1988, 147/86, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1988, σ. 1637, σκέψη 8). Στο μέτρο που προβλέπει παρέκκλιση από την ελευθερία εγκαταστάσεως για τις δραστηριότητες που συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, το άρθρο αυτό χρήζει, επιπλέον, στενής ερμηνείας (απόφαση της 21ης Ιουνίου 1974, 2/74, Reyners, Συλλογή τόμος 1974, σ. 317, σκέψη 43).
- 42 Ως εκ τούτου, το πεδίο εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ θα έπρεπε να περιορίζεται στις δραστηριότητες που συνιστούν, αυτές καθαυτές, άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας (προαναφερθείσα απόφαση Reyners, σκέψεις 44 και 45). Κατά την Επιτροπή, η έννοια της δημόσιας εξουσίας περιλαμβάνει την άσκηση εξουσίας λήψεως αποφάσεων πέραν του κοινού δικαίου, που εκδηλώνεται ως ικανότητα της δημόσιας εξουσίας να λειτουργεί ανεξαρτήτως της βουλήσεως άλλων υποκειμένων δικαίου ή ακόμη και αντιθέτως προς τη βούληση αυτή. Ειδικότερα, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, η δημόσια εξουσία εκφράζεται, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, με την άσκηση εξουσιών καταναγκασμού (απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1998, C-114/97, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 1998, σ. I-6717, σκέψη 37).
- 43 Κατά την άποψη της Επιτροπής και του Ηνωμένου Βασιλείου, οι δραστηριότητες που συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας πρέπει να διακρίνονται από εκείνες που ασκούνται προς το γενικό συμφέρον. Πράγματι, διάφοροι επαγγελματικοί κλάδοι είναι επιφορτισμένοι με ειδικές αρμοδιότητες γενικού συμφέροντος, χωρίς ωστόσο να μετέχουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.

- 44 Από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ αποκλείονται επίσης, κατά την Επιτροπή και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι δραστηριότητες που συνιστούν συνδρομή ή συμβολή στη λειτουργία της δημόσιας εξουσίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 13ης Ιουλίου 1993, C-42/92, Thijssen, Συλλογή 1993, σ. I-4047, σκέψη 22).
- 45 Περαιτέρω, η Επιτροπή και το Ηνωμένο Βασίλειο υπενθυμίζουν ότι το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ αφορά καταρχήν συγκεκριμένες δραστηριότητες και όχι ένα ολόκληρο επάγγελμα, εκτός αν οι οικείες δραστηριότητες είναι αναπόσπαστες από το σύνολο των ασκούμενων στο πλαίσιο του εν λόγω επαγγέλματος δραστηριοτήτων.
- 46 Η Επιτροπή εξετάζει, ακολούθως, τις διάφορες δραστηριότητες που ασκεί ο συμβολαιογράφος στη γερμανική έννομη τάξη.
- 47 Όσον αφορά τη σύνταξη αυθεντικών πράξεων και συμβολαίων, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο συμβολαιογράφος απλώς πιστοποιεί τη βούληση των μερών, αφού προηγουμένως τους συμβουλευθεί, και προσδίδει στη βούληση αυτή έννομα αποτελέσματα. Κατά την άσκηση της δραστηριότητας αυτής, ο συμβολαιογράφος δεν διαθέτει καμία εξουσία λήψεως αποφάσεων ως προς τους δικαιοπρακτούντες.
- 48 Το γεγονός ότι, κατά τη γερμανική νομοθεσία, η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της «προληπτικής δικαιοσύνης» δεν θίγει την ανάλυση αυτή, δεδομένου ότι οι συμβολαιογράφοι δεν μετέχουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, καθόσον δεν έχουν εξουσία επιβολής αποφάσεων.
- 49 Ως εκ τούτου, η εκ μέρους συμβολαιογράφου σύνταξη αυθεντικής πράξεως αποτελεί απλή επιβεβαίωση προηγούμενης συμφωνίας μεταξύ των δικαιοπρακτούντων. Το ότι για ορισμένες πράξεις απαιτείται οπωσδήποτε η σύνταξη αυθεντικού εγγράφου δεν ασκεί επιρροή, κατά την Επιτροπή, δεδομένου ότι πολλές διαδικασίες έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα, χωρίς ωστόσο να αποτελούν μορφή ασκήσεως δημόσιας εξουσίας.

- 50 Κατά την άποψη της Επιτροπής, το ίδιο ισχύει όσον αφορά τις ιδιαιτερότητες της αποδεικτικής ισχύος των συμβολαιογραφικών πράξεων, δεδομένου ότι παρόμοια αποδεικτική ισχύ αναγνωρίζεται και σε άλλες πράξεις που δεν εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας όπως π.χ. στα πρακτικά των ορκωτών αγροφυλάκων, δασοφυλάκων, θηροφυλάκων και εποπτών αλιείας. Το ότι ο συμβολαιογράφος ευθύνεται κατά τη σύνταξη συμβολαιογραφικών πράξεων δεν ασκεί επίσης επιρροή. Συγκεκριμένα, η περίοδος αυτή συντρέπει για την πλειονότητα των ελεύθερων επαγγελματιών, όπως π.χ. για τους δικηγόρους, τους αρχιτέκτονες ή τους ιατρούς.
- 51 Ως προς το ζήτημα της εκτελεστότητας των αυθεντικών πράξεων, η Επιτροπή εκτιμά ότι η περιαφή του εκτελεστηρίου τύπου προηγείται της εκτέλεσως αυτής καθαυτήν, χωρίς να αποτελεί μέρος της. Αυτή η εκτελεστότητα δεν παρέχει καμία εξουσία καταναγκασμού στους συμβολαιογράφους. Εξάλλου, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, οι ενδεχόμενες αντιρρήσεις δεν εξετάζονται από τον συμβολαιογράφο, αλλά από τον δικαστή.
- 52 Η δραστηριότητα του νομικού συμβούλου την οποία ασκεί ο συμβολαιογράφος στη γερμανική έννομη τάξη και η οποία συνδέεται εν γένει με τη βεβαίωση της αυθεντικότητας δεν συνιστά επίσης συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας
- 53 Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι συμβολαιογράφοι, αντιθέτως προς τους υπαλλήλους ληξιαρχείων, δεν ασχολούνται εν γένει με τη σύσταση και την τροποποίηση ληξιαρχικών πράξεων, αλλά ρυθμίζουν την κατανομή των περιουσιακών στοιχείων μεταξύ των συντρόφων. Τα καθήκοντα που ασκούν στη Βαυαρία οι συμβολαιογράφοι στον τομέα των συμφώνων έννομης συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου ουδόλως μεταβάλλουν την από πλευράς του δικαίου της Ένωσης εκτίμηση του βαθμού συμμετοχής των συμβολαιογράφων στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.
- 54 Η Επιτροπή υποστηρίζει, τρίτον, συμφωνώντας με το Ηνωμένο Βασίλειο, ότι οι κανόνες του δικαίου της Ένωσης που περιλαμβάνουν αναφορές στη συμβολαιογραφική δραστηριότητα δεν θίγουν την εφαρμογή των άρθρων 43 ΕΚ και 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ στην εν λόγω δραστηριότητα.

- 55 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), καθώς και τον κανονισμό (ΕΚ) 805/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις (ΕΕ L 143, σ. 15), η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι κανονισμοί αυτοί προβλέπουν απλώς την υποχρέωση των κρατών μελών να αναγνωρίζουν και να κηρύσσουν εκτελεστές πράξεις που εκδόθηκαν και είναι εκτελεστές εντός άλλου κράτους μέλους.
- 56 Επιπλέον, ο κανονισμός (ΕΚ) 2157/2001 του Συμβουλίου, της 8ης Οκτωβρίου 2001, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρίας (SE) (ΕΕ L 294, σ. 1), ο κανονισμός (ΕΚ) 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρίας (ΕΕ L 207, σ. 1), καθώς και η οδηγία 2005/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιριών (ΕΕ L 310, σ. 1), δεν ασκούν επιρροή στην επίλυση της υπό κρίση διαφοράς, στο μέτρο που περιορίζονται στην ανάθεση στους συμβολαιογράφους, καθώς και σε άλλα αρμόδια όργανα που ορίζουν τα κράτη μέλη, καθηκόντων βεβαιώσεως ορισμένων πράξεων και διατυπώσεων που απαιτούνται για τη μεταφορά έδρας, τη σύσταση και τη συγχώνευση εταιριών.
- 57 Όσον αφορά το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Μαρτίου 2006, σχετικά με τα νομικά επαγγέλματα και το γενικό συμφέρον στην ομαλή λειτουργία των νομικών συστημάτων (ΕΕ C 292Ε, σ. 105, στο εξής: ψήφισμα του 2006), πρόκειται για πράξη αμιγώς πολιτική, της οποίας το περιεχόμενο είναι αμφίσημο, καθόσον, αφενός μεν, με το σημείο 17 του ψηφίσματος αυτού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επισήμανε ότι το άρθρο 45 ΕΚ έχει εφαρμογή στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα, αφετέρου δε, με το σημείο 2 του ψηφίσματος, επιβεβαίωσε τη θέση που είχε λάβει με το ψήφισμα της 18ης Ιανουαρίου 1994, σχετικά με την κατάσταση και την οργάνωση του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος στα δώδεκα κράτη μέλη της Κοινότητας (ΕΕ C 44, σ. 36, στο εξής: ψήφισμα του 1994), με το οποίο εξέφρασε την επιθυμία του να καταργηθεί η προϋπόθεση της ιθαγένειας για την πρόσβαση στο εν λόγω επάγγελμα, την οποία προέβλεπε η νομοθεσία πολλών κρατών μελών.

- 58 Η Επιτροπή και το Ηνωμένο Βασίλειο προσθέτουν ότι η υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-405/01, *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española* (Συλλογή 2003, σ. I-10391), και στην οποία παραπέμπουν πολλά κράτη μέλη με τις γραπτές παρατηρήσεις τους αφορούσε την εκ μέρους των πλοιάρχων και των υποπλοιάρχων εμπορικών πλοίων άσκηση ευρέος φάσματος καθηκόντων ασφάλειας, αστυνομικών εξουσιών καθώς και συμβολαιογραφικών και ληξιαρχικών αρμοδιοτήτων. Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να εξετάσει ενδελεχώς τις διάφορες δραστηριότητες που ασκούν οι συμβολαιογράφοι από πλευράς του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Ως εκ τούτου, η ως άνω απόφαση δεν αρκεί για να διαπιστωθεί η εφαρμογή της οικείας διατάξεως στους συμβολαιογράφους.
- 59 Περαιτέρω, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η νομολογία του Δικαστηρίου διακρίνει τους συμβολαιογράφους από τα όργανα των δημοσίων αρχών, αναγνωρίζοντας ότι μια αυθεντική πράξη μπορεί καταρτισθεί από δημόσια αρχή ή από κάθε άλλο εξουσιοδοτημένο όργανο (απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999, C-260/97, *Unibank*, Συλλογή 1999, σ. I-3715, σκέψεις 15 και 21).
- 60 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, υποστηριζόμενη από τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Δημοκρατία της Εσθονίας, τη Γαλλική Δημοκρατία, τη Δημοκρατία της Λεττονίας, τη Δημοκρατία της Λιθουανίας, τη Δημοκρατία της Ουγγαρίας, τη Δημοκρατία της Αυστρίας, τη Δημοκρατία της Πολωνίας, τη Δημοκρατία της Σλοβενίας και τη Σλοβακική Δημοκρατία, διατείνεται ότι οι συμβολαιογράφοι μετέχουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.
- 61 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, συμμεριζόμενη την άποψη της Επιτροπής επί του σημείου αυτού, υποστηρίζει ότι η κατ' άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ έννοια της «δημόσιας εξουσίας» πρέπει να ερμηνευθεί αυτοτελώς και ότι η έννοια αυτή χρήζει στενής ερμηνείας. Το εν λόγω κράτος μέλος, καθώς και η Δημοκρατία της Εσθονίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Σλοβακική Δημοκρατία εκτιμούν ωστόσο ότι η άσκηση προνομίων που εκφεύγουν του κοινού δικαίου και εξουσιών επιβολής κυρώσεων, καθώς και η ύπαρξη ιεραρχικής σχέσεως με τους πολίτες, δεν αποτελούν τις μοναδικές μορφές ασκήσεως δημόσιας εξουσίας. Ομοίως, η Δημοκρατία της Λεττονίας επισημαίνει ότι η συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας δεν

περιορίζεται στις δραστηριότητες λήψεως αποφάσεων ανεξαρτήτως της βουλήσεως των ενδιαφερομένων.

- 62 Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, άλλες δραστηριότητες εμπίπτουν επίσης στην έννοια της ασκήσεως δημόσιας εξουσίας, όταν χαρακτηρίζονται από την ανάληψη ειδικών αρμοδιοτήτων έναντι των πολιτών, όταν δεν έχουν απλώς προπαρασκευαστικό ή τεχνικό χαρακτήρα, αλλά είναι δεσμευτικές έναντι της λαμβάνουσας αποφάσεις αρχής, και όταν δεν ασκούνται μόνο σποραδικώς.
- 63 Το εν λόγω κράτος μέλος υποστηρίζει ότι οι δραστηριότητες που ανατίθενται στους συμβολαιογράφους στη γερμανική έννομη τάξη εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της «προληπτικής δικαιοσύνης», η οποία έχει συμπληρωματική λειτουργία έναντι των ενδίκων διαδικασιών. Κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους, οι συμβολαιογράφοι πρέπει να είναι τόσο αντικειμενικοί και ανεξάρτητοι έναντι των συναλλασσομένων, όσο και ένα δικαστήριο που καλείται να επιλύσει μια διαφορά.
- 64 Όλες οι δραστηριότητες που ανατίθενται στους συμβολαιογράφους στη γερμανική έννομη τάξη είναι δραστηριότητες οι οποίες παράγουν αποτελέσματα έναντι των πολιτών. Επιπλέον, κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, οι δραστηριότητες που μετέχουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας δεν ασκούνται σποραδικώς, αλλά αποτελούν ουσιώδες μέρος των συμβολαιογραφικών δραστηριοτήτων.
- 65 Κατά την άποψη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η αποστολή της «προληπτικής δικαιοσύνης» μετατίθεται ως εκ τούτου από το κράτος στους συμβολαιογράφους προς διευκόλυνση του έργου των δικαστηρίων, με εξαίρεση το ομόσπονδο κράτος της Βάδης-Βυρτεμβέργης, όπου το κράτος εξακολουθεί να εκπληρώνει την εν λόγω αποστολή. Κατά τη βεβαίωση της αυθεντικότητας πράξεων, ο συμβολαιογράφος αποφασίζει κατά τρόπο οριστικό και δεσμευτικό αν η εξαρτώμενη από τυπική προϋπόθεση έννομη πράξη καταρτίζεται υπό τους όρους που επιθυμούν οι συναλλασσόμενοι. Πριν βεβαιώσει την αυθεντικότητα της οικείας πράξεως, ο συμβολαιογράφος εξακριβώνει αν πληρούνται οι γενικοί όροι και ενημερώνει αμερόληπτα τους συναλλασσομένους σχετικά με τις έννομες συνέπειες της πράξεως. Ο συμβολαιογράφος ελέγχει επίσης τον σύννομο χαρακτήρα των μεταξύ των συναλλασσομένων συμφωνιών.

- 66 Επιπλέον, η συμβολαιογραφική πράξη έχει αποδεικτική ισχύ η οποία, κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δεσμεύει τα δικαστήρια κατά την εκ μέρους τους εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων.
- 67 Όσον αφορά την έκδοση εκτελεστών τίτλων και την περιαφή του εκτελεστηρίου τύπου, το εν λόγω κράτος μέλος υποστηρίζει ότι, στη γερμανική έννομη τάξη, οι συμβολαιογραφικές πράξεις είναι τίτλοι εκτελεστοί βάσει των οποίων χωρεί αναγκαστική εκτέλεση, δεδομένου ότι η περιαφή του εκτελεστηρίου τύπου μπορεί να γίνει από τον συμβολαιογράφο χωρίς απόφαση δικαστηρίου.
- 68 Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η βεβαίωση της αυθεντικότητας πράξεως ή συμβολαίου συνιστά δεσμευτικό έγγραφο, το οποίο, εφόσον δυνάμει της εν λόγω πράξεως ή του εν λόγω συμβολαίου χωρεί αναγκαστική κατάσχεση σε βάρος του οφειλέτη, ισοδυναμεί με απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου.
- 69 Επιπλέον, στο πλαίσιο της αναγκαστικής εκτελέσεως που ενεργοποιείται δυνάμει της συμβολαιογραφικής πράξεως και της περιαφής του εκτελεστηρίου τύπου, η εκτελεστική αρχή δεσμεύεται από τις σχετικές με την απαίτηση διαπιστώσεις που περιλαμβάνει η εν λόγω πράξη, καθώς και από τον εκτελεστήριο τύπο. Η έκδοση εκτελεστού τίτλου και η περιαφή του εκτελεστηρίου τύπου συνεπάγονται, ως εκ τούτου, ειδικές εξουσίες έναντι των πολιτών, ανεξαρτήτως της βουλήσεώς τους, οι δε συναλλασσόμενοι μπορούν ωστόσο να ζητήσουν την αναστολή της εκτελέσεως και να προσβάλουν τη νομιμότητα της περιαφής του εκτελεστηρίου τύπου.
- 70 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει, περαιτέρω, ότι στη Βαυαρία οι συμβολαιογράφοι είναι αρμόδιοι για τη σύναψη συμφώνων έννομης συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου.
- 71 Εξάλλου, κατά το εν λόγω κράτος μέλος, στις πράξεις του δικαίου της Ένωσης για τις οποίες έγινε λόγος στις σκέψεις 55 και 56 της παρούσας αποφάσεως, οι συμβολαιογραφικές πράξεις εξομοιώνονται με δικαστικές αποφάσεις.

72 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Δημοκρατία της Εσθονίας, η Δημοκρατία της Λεττονίας, η Δημοκρατία της Λιθουανίας, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Δημοκρατία της Σλοβενίας υποστηρίζουν επίσης ότι, με την προαναφερθείσα απόφαση *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, το Δικαστήριο δέχθηκε, για τις ανάγκες του άρθρου 39, παράγραφος 4, ΕΚ, ότι τα συμβολαιογραφικά καθήκοντα που ασκούν οι πλοίαρχοι ισπανικών πλοίων συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Επιπλέον, κατά την άποψή τους, από την προαναφερθείσα απόφαση *Unibank* προκύπτει ότι η σύνταξη αυθεντικών πράξεων από δημόσιο λειτουργό όπως ο συμβολαιογράφος συνιστά άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

— Προκαταρκτικές εκτιμήσεις

73 Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ότι, παρέχοντας δυνατότητα προσβάσεως στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα μόνο στους υπηκόους της, κατά παράβαση του άρθρου 43 ΕΚ, εμποδίζει τους υπηκόους των λοιπών κρατών μελών να ασκήσουν το εν λόγω επάγγελμα εντός του εδάφους της.

74 Η αιτίαση αυτή αφορά, επομένως, μόνον την προϋπόθεση ιθαγένειας την οποία επιβάλλει η επίμαχη γερμανική ρύθμιση για την πρόσβαση στο εν λόγω επάγγελμα από πλευράς του άρθρου 43 ΕΚ.

75 Ως εκ τούτου, διευκρινίζεται ότι η εν λόγω αιτίαση δεν αφορά ούτε τη θέση και την οργάνωση του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος στη γερμανική έννομη τάξη, ούτε τις λοιπές, πλην της σχετικής με την ιθαγένεια, προϋποθέσεις προσβάσεως στο εν λόγω επάγγελμα εντός του οικείου κράτους μέλους.

- 76 Τονίζεται περαιτέρω, όπως επισήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η πρώτη αιτίαση δεν αφορά ούτε την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 77 Ομοίως, δεδομένου ότι η εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων δεν αποτελεί αντικείμενο της υπό κρίση αιτιάσεως, η αιτίαση αυτή δεν αφορά τα συμβολαιογραφικά καθήκοντα που ασκούν στο ομόσπονδο κράτος της Βάδης-Βυρτεμβέργης οι «Notare im Landesdienst», οι οποίοι είναι κρατικοί υπάλληλοι.

— Επί της ουσίας

- 78 Υπενθυμίζεται εκ προοιμίου ότι το άρθρο 43 ΕΚ αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης (βλ. επ' αυτού, μεταξύ άλλων, την προαναφερθείσα απόφαση *Reyners*, σκέψη 43).
- 79 Η κατ' άρθρο 43 ΕΚ έννοια της εγκαταστάσεως είναι έννοια ευρύτερη η οποία εμπεριέχει τη δυνατότητα των υπηκόων της Ένωσης να συμμετέχουν, με σταθερό και συνεχή τρόπο, στην οικονομική ζωή άλλου κράτους μέλους πλην του κράτους προελεύσεώς τους και να αποκομίζουν όφελος, διευκολύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την οικονομική και κοινωνική αλληλοδιείσδυση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των μη μισθωτών δραστηριοτήτων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-161/07, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2008, σ. I-10671, σκέψη 24).
- 80 Η αναγνωριζόμενη στους υπηκόους κράτους μέλους ελευθερία εγκαταστάσεως στο έδαφος άλλου κράτους μέλους περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την πρόσβαση στις μη μισθωτές δραστηριότητες και την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως για τους υπηκόους του (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, 270/83, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1986, σ. 273, σκέψη 13, και, υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Αυστρίας, σκέψη 27). Με άλλα λόγια, το

άρθρο 43 ΕΚ απαγορεύει σε κάθε κράτος μέλος να προβλέπει στη νομοθεσία του, για τα πρόσωπα που κάνουν χρήση της ελευθερίας εγκαταστάσεως στο έδαφός του, προϋποθέσεις ασκήσεως των δραστηριοτήτων τους διαφορετικές από εκείνες που προβλέπει για τους υπηκόους του (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Αυστρίας, σκέψη 28).

- 81 Το άρθρο 43 ΕΚ σκοπεί, συνεπώς, στην εξασφάλιση του προνομίου της ίσης μεταχείρισεως με τους ημεδαπούς σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους που εγκαθίσταται σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να ασκήσει μη μισθωτή δραστηριότητα, και απαγορεύει κάθε δυσμενή διάκριση στηριζόμενη στην ιθαγένεια και απορρέουσα από τις εθνικές νομοθεσίες υπό μορφήν περιορισμού της ελευθερίας εγκαταστάσεως (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 14).
- 82 Εν προκειμένω, η επίδικη εθνική νομοθεσία παρέχει δυνατότητα προσβάσεως στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα μόνο στους Γερμανούς υπηκόους, εισάγοντας με τον τρόπο αυτό διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας, η οποία καταρχήν απαγορεύεται από το άρθρο 43 ΕΚ.
- 83 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει πάντως ότι οι συμβολαιογραφικές δραστηριότητες εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 43 ΕΚ, καθόσον συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί καταρχάς το περιεχόμενο της έννοιας της ασκήσεως δημόσιας εξουσίας, όπως προβλέπεται στην τελευταία αυτή διάταξη, και, ακολούθως, να εξακριβωθεί αν οι δραστηριότητες που ασκούν οι συμβολαιογράφοι στην γερμανική έννομη τάξη εμπίπτουν στην έννοια αυτή.
- 84 Όσον αφορά την κατ' άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ έννοια της «ασκήσεως δημόσιας εξουσίας», επισημαίνεται ότι η έννοια αυτή πρέπει να λαμβάνει υπόψη, κατά πάγια νομολογία, τον προσιδιάζοντα στο δίκαιο της Ένωσης χαρακτήρα των ορίων που θέτει η εν λόγω διάταξη στις επιτρεπόμενες παρεκκλίσεις από την αρχή της ελευθερίας εγκαταστάσεως, ώστε να μην εξουδετερώνεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της Συνθήκης στον τομέα της ελευθερίας εγκαταστάσεως από μονομερείς διατάξεις των

κρατών μελών (βλ., επ' αυτού, προαναφερθείσες αποφάσεις Reyners, σκέψη 50, και Επιτροπή κατά Ελλάδα, σκέψη 8, καθώς και απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2009, C-438/08, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2009, σ. I-10219, σκέψη 35).

- 85 Επίσης κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ συνιστά παρέκκλιση από τον θεμελιώδη κανόνα της ελευθερίας εγκαταστάσεως. Ως εκ της φύσεώς της, η εν λόγω παρέκκλιση χρήζει στενής ερμηνείας, ούτως ώστε να περιορίζεται στο μέτρο που είναι απολύτως αναγκαίο για την προάσπιση εκείνων των συμφερόντων τα οποία η διάταξη αυτή επιτρέπει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν (προαναφερθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Ελλάδα, σκέψη 7, και Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 34, απόφαση της 30ής Μαρτίου 2006, C-451/03, *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, Συλλογή 2006, σ. I-2941, σκέψη 45, αποφάσεις της 29ης Νοεμβρίου 2007, C-393/05, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2007, σ. I-10195, σκέψη 35, και C-404/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2007, σ. I-10239, σκέψεις 37 και 46, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 34).
- 86 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως τονίσει ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ παρέκκλιση πρέπει να περιορίζεται στις δραστηριότητες οι οποίες, αυτές καθαυτές, συνιστούν άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας (προαναφερθείσες αποφάσεις Reyners, σκέψη 45, Thijssen, σκέψη 8, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 35, *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, σκέψη 46, Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 38, και Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 36).
- 87 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, πρώτον, ορισμένες δραστηριότητες επικουρικού ή προπαρασκευαστικού χαρακτήρα σε σχέση με την άσκηση δημόσιας εξουσίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσες αποφάσεις Thijssen, σκέψη 22, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 38, *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, σκέψη 47, Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 38, και Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 36), δεύτερον, ορισμένες δραστηριότητες των οποίων η άσκηση, μολονότι περιλαμβάνει επαφές, ακόμη και τακτικές και λειτουργικές, με διοικητικές ή δικαστικές αρχές, ή και συνδρομή, ακόμη και υποχρεωτική, στη λειτουργία τους, δεν θίγει τις εξουσίες εκτιμήσεως και λήψεως αποφάσεων των εν λόγω αρχών (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Reyners, σκέψεις 51 και 53), και, τρίτον, ορισμένες δραστηριότητες που δεν περιλαμβάνουν άσκηση εξουσίας λήψεως αποφάσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσες αποφάσεις Thijssen, σκέψεις 21 και 22, της

29ης Νοεμβρίου 2007, Επιτροπή κατά Αυστρίας, σκέψεις 36 και 42, Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψεις 38 και 44, καθώς και Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψεις 36 και 41), εξουσίας καταναγκασμού (βλ. υπό την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 37), ή και εξουσίας επιβολής κυρώσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-47/02, *Aker κ.λπ.*, Συλλογή 2003, σ. I-10447, σκέψη 61, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 44).

- 88 Πρέπει να εξακριβωθεί, υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, αν οι δραστηριότητες που έχουν ανατεθεί στους συμβολαιογράφους στη γερμανική έννομη τάξη συνιστούν άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.
- 89 Προς τούτο, πρέπει να ληφθεί υπόψη η φύση των δραστηριοτήτων που ασκούνται από τα μέλη του επίμαχου επαγγέλματος (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση *Thijssen*, σκέψη 9).
- 90 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Επιτροπή συμφωνούν ως προς το ότι η κύρια δραστηριότητα των συμβολαιογράφων στη γερμανική έννομη τάξη συνίσταται στη σύνταξη αυθεντικών πράξεων σύμφωνα με τις απαιτούμενες διατυπώσεις. Προς τούτο, ο συμβολαιογράφος πρέπει να εξακριβώσει, μεταξύ άλλων, ότι πληρούνται όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη σύνταξη της πράξεως. Η αυθεντική πράξη έχει, επιπλέον, αποδεικτική ισχύ και είναι εκτελεστή.
- 91 Τονίζεται συναφώς ότι, βάσει της γερμανικής νομοθεσίας, αυθεντικές πράξεις ή συμβόλαια συντάσσονται εφόσον συναινούν οι δικαιοπρακτούντες ίδια βουλήσει. Συγκεκριμένα, οι δικαιοπρακτούντες αποφασίζουν οι ίδιοι, εντός των ορίων που θέτει ο νόμος, το περιεχόμενο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους και επιλέγουν ελεύθερα τις διατυπώσεις στις οποίες επιθυμούν να υπαχθούν, όταν ζητούν από τον συμβολαιογράφο τη σύνταξη αυθεντικής πράξεως ή συμβολαίου. Η παρέμβαση του συμβολαιογράφου προϋποθέτει, συνεπώς, προηγούμενη συναίνεση ή εκούσια συμφωνία των δικαιοπρακτούντων.

- 92 Επιπλέον, ο συμβολαιογράφος δεν μπορεί να μεταβάλει μονομερώς το συμβόλαιο που καλείται να συντάξει, χωρίς προηγούμενη συναίνεση των δικαιοπρακτούντων.
- 93 Η δραστηριότητα συντάξεως αυθεντικών πράξεων που ανατίθεται στους συμβολαιογράφους δεν συνιστά συνεπώς, αυτή καθαυτή, άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.
- 94 Το ότι ορισμένες δικαιοπραξίες απαιτούν οπωσδήποτε, επί ποινή ακυρότητας, τη σύνταξη αυθεντικής πράξεως ή συμβολαίου δεν αναιρεί το συμπέρασμα αυτό. Πράγματι, είναι σύνηθες φαινόμενο το κύρος διαφόρων πράξεων να υπόκειται, σε κάθε εθνική έννομη τάξη και σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατυπώσεις, σε απαιτήσεις ως προς τον τύπο ή ακόμη σε υποχρεωτικές διαδικασίες αναγνώρισεως του κύρους πράξεως. Το στοιχείο αυτό δεν αρκεί, συνεπώς, για να στηρίξει την άποψη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.
- 95 Η υποχρέωση των συμβολαιογράφων να εξακριβώσουν, πριν προβούν στη σύνταξη αυθεντικής πράξεως ή συμβολαίου, ότι πληρούνται όλες οι απαιτούμενες για την εκτέλεση της εν λόγω πράξεως ή του εν λόγω συμβολαίου νόμιμες προϋποθέσεις και, αν δεν συντρέχει η περίοδος αυτή, να αρνηθούν τη σύνταξή τους επίσης δεν αναιρεί το προαναφερθέν συμπέρασμα.
- 96 Βεβαίως, όπως τονίζει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ο συμβολαιογράφος προβαίνει στην εξακρίβωση αυτή υπηρετώντας σκοπό γενικού συμφέροντος, ήτοι την τήρηση της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου στις μεταξύ ιδιωτών δικαιοπραξίες. Ωστόσο, η επιδίωξη και μόνο του σκοπού αυτού δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εξασφάλιση των αναγκαίων προς τούτο προνομίων μόνο στους συμβολαιογράφους που είναι υπήκοοι του οικείου κράτους μέλους.
- 97 Η επιδίωξη δημοσίου συμφέροντος δεν αρκεί, αφ' εαυτής, για να γίνει δεκτό ότι συγκεκριμένη δραστηριότητα αποτελεί άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Πράγματι, είναι γεγονός ότι δραστηριότητες ασκούμενες στο πλαίσιο διαφόρων νομικώς κατοχυρωμένων επαγγελματιών συνεπάγονται συχνά,

στην εκάστοτε εθνική έννομη τάξη, υποχρέωση των προσώπων που τις ασκούν να επιδιώκουν τέτοιο σκοπό, χωρίς ωστόσο οι δραστηριότητες αυτές να εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.

- 98 Πάντως, το γεγονός ότι οι συμβολαιογραφικές δραστηριότητες επιδιώκουν σκοπούς γενικού συμφέροντος, οι οποίοι έγκεινται κυρίως στην τήρηση της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου στις μεταξύ ιδιωτών δικαιοπραξίες, αποτελεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει ενδεχόμενους περιορισμούς του άρθρου 43 ΕΚ απορρέοντες από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος, όπως είναι το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διαδικασίες διορισμού συμβολαιογράφων, ο περιορισμένος αριθμός των θέσεων τους και οι κατά τόπον αρμοδιότητές τους, ή ακόμη το καθεστώς που διέπει τις αμοιβές τους, η ανεξαρτησία τους, τα ασυμβίβαστα και ο αποκλεισμός της δυνατότητας επαγγελματικής μετακινήσεώς τους, εφόσον οι περιορισμοί αυτοί είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την εκπλήρωση των εν λόγω σκοπών.
- 99 Είναι επίσης γεγονός ότι ο συμβολαιογράφος πρέπει να αρνηθεί να συντάξει αυθεντική πράξη ή συμβόλαιο που δεν πληροί τις απαιτούμενες νόμιμες προϋποθέσεις, ανεξαρτήτως της βουλήσεως των δικαιοπρακτούντων. Ωστόσο, κατόπιν της αρνήσεως αυτής, οι δικαιοπρακτούντες παραμένουν ελεύθεροι είτε να θεραπεύσουν τη διαπιστωθείσα έλλειψη νομιμότητας, είτε να τροποποιήσουν τις διατάξεις της επίμαχης πράξεως ή του επίμαχου συμβολαίου, ή ακόμη και να παραιτηθούν από την πράξη ή το συμβόλαιο.
- 100 Όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ και την εκτελεστότητα της συμβολαιογραφικής πράξεως, δεν αμφισβητείται ότι, λόγω των ιδιοτήτων τους αυτών, οι σχετικές πράξεις μπορούν να παραγάγουν σημαντικά έννομα αποτελέσματα. Ωστόσο, το ότι μια συγκεκριμένη δραστηριότητα περιλαμβάνει πράξεις με τέτοια αποτελέσματα δεν αρκεί για να διαπιστωθεί ότι η δραστηριότητα αυτή συνιστά άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, κατά την έννοια του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.
- 101 Πράγματι, όσον αφορά, ειδικότερα, την αποδεικτική ισχύ συμβολαιογραφικής πράξεως, διευκρινίζεται ότι η ισχύς αυτή διέπεται από το καθεστώς αποδείξεων που προβλέπει ο νόμος στην οικεία έννομη τάξη. Συγκεκριμένα, τα άρθρα 415 και 418 του ΖΠΟ, που αφορούν την αποδεικτική ισχύ της αυθεντικής πράξεως, περιλαμβάνονται

στον τίτλο 9, τον επιγραφόμενο «Αποδείξεις εγγράφων», του κεφαλαίου 1 του βιβλίου 2 του Κώδικα αυτού. Συνεπώς, η αποδεικτική ισχύς που ο νόμος αναγνωρίζει σε συγκεκριμένη πράξη δεν ασκεί άμεση επιρροή στο ζήτημα αν η δραστηριότητα που περιλαμβάνει τη σύνταξη της εν λόγω πράξεως συνιστά, αυτή καθαυτή, άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, σύμφωνα με τις επιταγές της νομολογίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσες αποφάσεις Thijssen, σκέψη 8, και Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 35).

- 102 Επιπλέον, όπως απορρέει ειδικότερα από τα άρθρα 415, παράγραφος 2, και 418, παράγραφος 2, του ΖΡΟ, η απόδειξη της εσφαλμένης βεβαιώσεως της αυθεντικότητας όσων βεβαιώθηκαν ή των εσφαλμένων πραγματικών περιστατικών που πιστοποιήθηκαν είναι, καταρχήν, παραδεκτή.
- 103 Δεν μπορεί συνεπώς να γίνει δεκτό ότι η συμβολαιογραφική πράξη, λόγω της αποδεικτικής ισχύος της, δεσμεύει άνευ ετέρου τον δικαστή κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει, δεδομένου ότι ο δικαστής λαμβάνει την απόφασή του στηριζόμενος στην πεποίθηση που διαμορφώνει έχοντας λάβει υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστατικών και αποδείξεων που υποβλήθηκαν στην κρίση του στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας. Εξάλλου, η αρχή της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδείξεων από τον δικαστή προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 286 του ΖΡΟ.
- 104 Όσον αφορά την εκτελεστότητα της αυθεντικής πράξεως, επισημαίνεται, όπως υποστηρίζει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ότι καθιστά δυνατή την εκτέλεση της απαιτήσεως που εμπεριέχει η πράξη αυτή χωρίς προηγούμενη δικαστική παρέμβαση.
- 105 Η εκτελεστότητα της αυθεντικής πράξεως δεν συνεπάγεται ωστόσο ότι ο συμβολαιογράφος διαθέτει εξουσίες οι οποίες συνιστούν άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Πράγματι, όπως απορρέει από το άρθρο 794, παράγραφος 1, σημείο 5, του ΖΡΟ, η εκτελεστότητα της συμβολαιογραφικής πράξεως εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από τη συμφωνία του οφειλέτη να υποβληθεί σε ενδεχόμενη αναγκαστική εκτέλεση της πράξεως αυτής, χωρίς να κινηθεί προηγούμενη διαδικασία. Ως εκ τούτου, η συμβολαιογραφική πράξη δεν είναι εκτελεστή χωρίς τη συμφωνία του οφειλέτη. Πράγματι, μολονότι η εκ μέρους του συμβολαιογράφου περιαφή

εκτελεστηρίου τύπου εξασφαλίζει την εκτελεστότητα της αυθεντικής πράξεως, η εκτελεστότητα αυτή στηρίζεται στη βούληση των δικαιοπρακτούντων να συνάψουν πράξη ή συμβόλαιο, αφού εξακριβωθεί από τον συμβολαιογράφο η συμβατότητα της εν λόγω πράξεως ή του εν λόγω συμβολαίου με τον νόμο, και να καταστήσουν την εν λόγω πράξη ή το εν λόγω συμβόλαιο εκτελεστή/ό.

- 106 Οι ως άνω εκτιμήσεις εφαρμόζονται, *mutatis mutandis*, στις πράξεις που απαιτούν, επί ποινή ακυρότητας, συμβολαιογραφική πράξη, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι συμβάσεις κτήσεως και μεταβιβάσεως κυριότητας οικοπέδου και μεταβιβάσεως περιουσιακού στοιχείου, οι υποσχητικές δωρεές, τα γαμικά σύμφωνα, τα σύμφωνα περί μέλλουσας κληρονομικής διαδοχής, καθώς και τα σύμφωνα αποποιήσεως της κληρονομίας ή της νόμιμης μοίρας.
- 107 Οι ίδιες εκτιμήσεις ισχύουν εξάλλου και όσον αφορά την παρέμβαση του συμβολαιογράφου στον τομέα του δικαίου των εταιριών, που περιγράφεται στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως.
- 108 Δεν μπορεί επίσης να γίνει δεκτή η άποψη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας περί της αναγνωριζόμενης μόνον από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας αρμοδιότητας των συμβολαιογράφων να καταρτίζουν σύμφωνα έννομης συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, δεδομένου ότι, πέραν των ανωτέρω σκέψεων, από τις διατάξεις του άρθρου 2 του AGLPartG προκύπτει ότι το εν λόγω σύμφωνο έννομης συμβίωσης πρέπει περαιτέρω, προκειμένου να παραγάγει τα αποτελέσματά του, να καταχωριστεί στο μητρώο του αρμόδιου ληξιαρχείου από τον υπάλληλο του ληξιαρχείου, ο οποίος είναι εξάλλου αρμόδιος για τις καταχωρίσεις στα σχετικά μητρώα.
- 109 Όσον αφορά, δεύτερον, το ειδικό καθεστώς των συμβολαιογράφων στην γερμανική έννομη τάξη, αρκεί να υπομνησθεί, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 86 και 89 της παρούσας αποφάσεως, ότι, για να εξακριβωθεί αν οι δραστηριότητες αυτές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, πρέπει να ληφθεί υπόψη η φύση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και όχι το ειδικό καθεστώς των συμβολαιογράφων.

- 110 Επιβάλλονται εντούτοις δύο διευκρινίσεις. Πρώτον, είναι γεγονός ότι, καταρχήν, καθένας από τους δικαιοπρακτούντες έχει ελευθερία επιλογής συμβολαιογράφου. Μολονότι δεν αμφισβητείται ότι οι αμοιβές των συμβολαιογράφων καθορίζονται από τον νόμο, ωστόσο η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχουν μπορεί να διαφέρει, ανάλογα ιδίως με τα επαγγελματικά προσόντα τους. Συνεπώς, εντός των ορίων της κατά τόπον αρμοδιότητάς τους, οι συμβολαιογράφοι ασκούν το επάγγελμά τους, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 18 των προτάσεών του, υπό όρους ανταγωνισμού, χαρακτηριστικό που δεν προσιδιάζει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.
- 111 Επισημαίνεται, δεύτερον, ότι, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του ΒNotO, ο συμβολαιογράφος είναι ο μόνος υπεύθυνος για ζημίες που απορρέουν από κάθε είδους πταίσμα κατά την άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας.
- 112 Τρίτον, το επιχείρημα που η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αντλεί από ορισμένες πράξεις της Ένωσης δεν είναι επίσης πειστικό. Όσον αφορά τους προαναφερθέντες στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως κανονισμούς, τονίζεται ότι οι κανονισμοί αυτοί αφορούν την αναγνώριση και την εκτέλεση αυθεντικών πράξεων οι οποίες συντάσσονται και εκτελούνται εντός κράτους μέλους και, κατά συνέπεια, δεν θίγουν την ερμηνεία του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται ούτε από τις πράξεις της Ένωσης για τις οποίες έγινε λόγος στη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως, στο μέτρο που οι πράξεις αυτές περιορίζονται, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, στην ανάθεση στους συμβολαιογράφους, καθώς και σε άλλα αρμόδια όργανα που ορίζουν τα κράτη μέλη, καθηκόντων βεβαιώσεως ορισμένων πράξεων και διατυπώσεων που απαιτούνται για τη μεταφορά έδρας, τη σύσταση και τη συγχώνευση εταιριών.
- 113 Όσον αφορά τα ψηφίσματα του 1994 και του 2006, για τα οποία έγινε λόγος στη σκέψη 57 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να τονιστεί ότι στερούνται εννόμων αποτελεσμάτων, δεδομένου ότι τα ψηφίσματα αυτά δεν αποτελούν, ως εκ της φύσεώς τους, δεσμευτικές πράξεις. Κατά τα λοιπά, μολονότι από τα εν λόγω ψηφίσματα προκύπτει ότι το συμβολαιογραφικό επάγγελμα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΕΚ, το Κοινοβούλιο, με το πρώτο από τα ψηφίσματα αυτά, εξέφρασε την επιθυμία

του να ληφθούν μέτρα ούτως ώστε να καταργηθεί η προϋπόθεση ιθαγένειας για την πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα, θέση την οποία επιβεβαίωσε εμμέσως με το ψήφισμα του 2006.

- 114 Τέταρτον, όσον αφορά το επιχείρημα που η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αντλεί από την προαναφερθείσα απόφαση *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, διευκρινίζεται ότι η υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή αφορούσε την ερμηνεία του άρθρου 39, παράγραφος 4, ΕΚ, και όχι του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Επιπλέον, από τη σκέψη 42 της αποφάσεως αυτής προκύπτει ότι το Δικαστήριο, κρίνοντας ότι τα καθήκοντα που ασκούν οι πλοίαρχοι και υποπλοίαρχοι συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση προνομίων δημόσιας εξουσίας, αναφερόταν στο σύνολο των καθηκόντων τους. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν εξέτασε τη μοναδική συμβολαιογραφικής φύσεως λειτουργία που έχει απονεμηθεί στους πλοίαρχους και υποπλοίαρχους, ήτοι την παραλαβή, φύλαξη και απόδοση διαθηκών, χωριστά από τις λοιπές αρμοδιότητές τους, όπως π.χ. τις εξουσίες εξαναγκασμού ή επιβολής κυρώσεων με τις οποίες είναι επιφορτισμένοι.
- 115 Όσον αφορά την προαναφερθείσα απόφαση *Unibank*, στην οποία παραπέμπει επίσης η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διαπιστώνεται ότι η υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή δεν αφορούσε την ερμηνεία του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 15 της εν λόγω αποφάσεως, ότι, για να χαρακτηριστεί μια πράξη ως αυθεντική κατά την έννοια του άρθρου 50 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 σχετικά με τη δικαστική αρμοδιότητα και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1972, L 299, σ. 32), είναι αναγκαία η παρέμβαση είτε δημόσιας αρχής, είτε οποιασδήποτε άλλης εξουσιοδοτημένης από το κράτος προελεύσεως αρχής.
- 116 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι συμβολαιογραφικές δραστηριότητες, όπως προβλέπονται σήμερα στη γερμανική έννομη τάξη, δεν συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.

- 117 Διαπιστώνεται, κατά συνέπεια, ότι η προϋπόθεση ιθαγένειας που απαιτεί η γερμανική νομοθεσία για την πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας απαγορευόμενη από το άρθρο 43 ΕΚ.
- 118 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, διαπιστώνεται ότι η πρώτη αιτίαση είναι βάσιμη.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 119 Η Επιτροπή προσάπτει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ότι δεν μετέφερε στην εσωτερική έννομη τάξη, όσον αφορά το συμβολαιογραφικό επάγγελμα, τη μεν οδηγία 89/48 για το χρονικό διάστημα μέχρι τις 20 Οκτωβρίου 2007 τη δε οδηγία 2005/36 από την ημερομηνία αυτή και εφεξής. Κατά την Επιτροπή, το περιεχόμενο της οδηγίας 2005/36 δεν βαίνει πέραν, όσον αφορά τους συμβολαιογράφους, εκείνου της εν λόγω οδηγίας 89/48.
- 120 Η Επιτροπή, συμμεριζόμενη τη σχετική άποψη του Ηνωμένου Βασιλείου, υποστηρίζει ότι το συμβολαιογραφικό επάγγελμα είναι νομικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 89/48 και εμπίπτει, ως εκ τούτου, στο πεδίο εφαρμογής της. Η τεσσαρακοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/36 δεν αποκλείει το επάγγελμα αυτό από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, εκτός αν το εν λόγω επάγγελμα εμπίπτει στο άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, πράγμα που η Επιτροπή αμφισβητεί εν προκειμένω. Επιπλέον, αν ο νομοθέτης της Ένωσης είχε πρόθεση να αποκλείσει τους συμβολαιογράφους από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, θα είχε θεσπίσει ρητή διάταξη.

- 121 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι οδηγίες 89/48 και 2005/36 παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέπουν είτε μια δοκιμασία επάρκειας, είτε μια πρακτική άσκηση, προκειμένου να εξασφαλίζεται το υψηλό επίπεδο προσόντων που απαιτείται στην περίοδο των συμβολαιογράφων. Επιπλέον, η εφαρμογή της οδηγίας αυτής δεν σκοπεί στη δημιουργία εμποδίων στην πρόσληψη συμβολαιογράφων μέσω διαγωνισμού, αλλά μόνο στην παροχή προσβάσεως στον εν λόγω διαγωνισμό στους υπηκόους των λοιπών κρατών μελών. Η εφαρμογή της οδηγίας αυτής δεν ασκεί επίσης επιρροή στη διαδικασία διορισμού των συμβολαιογράφων.
- 122 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει, συμφωνώντας επ' αυτού με τη Δημοκρατία της Λεττονίας και τη Δημοκρατία της Σλοβενίας, ότι η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής είναι απαράδεκτη, στο μέτρο που αφορά πλημμελή μεταφορά τόσο της οδηγίας 89/48 όσο και της οδηγίας 2005/36 στην εσωτερική έννομη τάξη.
- 123 Συγκεκριμένα, όπως επισημαίνει, αφενός, η Επιτροπή επέκρινε, με την αιτιολογημένη γνώμη της, την πλημμελή μεταφορά της οδηγίας 89/48 στην εσωτερική έννομη τάξη, ενώ, κατά τον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω αιτιολογημένης γνώμης, είχε εκδοθεί η οδηγία 2005/36, η οποία κατήργησε την οδηγία 89/48.
- 124 Αφετέρου, η παραπομπή στην οδηγία 2005/36, που για πρώτη φορά πραγματοποιήσε η Επιτροπή με το δικόγραφο της προσφυγής, συνεπάγεται επέκταση του αντικειμένου της διαφοράς, όπως αυτό είχε καθορισθεί κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία. Συγκεκριμένα, κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, το περιεχόμενο της οδηγίας αυτής βαίνει πέραν εκείνου της οδηγίας 89/48.
- 125 Επί της ουσίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας, η Δημοκρατία της Λεττονίας, η Δημοκρατία της Ουγγαρίας, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Δημοκρατία της Σλοβενίας και η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζουν ότι οι οδηγίες αυτές δεν έχουν εφαρμογή στους συμβολαιογράφους λόγω του ότι οι δραστηριότητες των συμβολαιογράφων συνιστούν συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

— Επί του παραδεκτού

- ¹²⁶ Κατά πάγια νομολογία, όταν έχει ασκηθεί προσφυγή βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται βάσει της νομοθεσίας της Ένωσης που ισχύει κατά την παρέλευση της προθεσμίας που τάσσει η Επιτροπή στο οικείο κράτος μέλος προκειμένου να συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη γνώμη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 1999, C-365/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1999, σ. I-7773, σκέψη 32, της 5ης Οκτωβρίου 2006, C-275/04, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2006, σ. I-9883, σκέψη 34, και της 19ης Μαρτίου 2009, C-270/07, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2009, σ. I-1983, σκέψη 49).
- ¹²⁷ Εν προκειμένω, η προθεσμία αυτή παρήλθε στις 18 Δεκεμβρίου 2006. Η οδηγία 89/48 ίσχυε ακόμη κατά την ημερομηνία εκείνη, δεδομένου ότι η οδηγία 2005/36 την κατήργησε από τις 20 Οκτωβρίου 2007. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αιτίαση, στο μέτρο που στηρίζεται σε πλημμελή μεταφορά της οδηγίας 89/48 στην εσωτερική έννομη τάξη, δεν στερείται αντικειμένου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 11ης Ιουνίου 2009, C-327/08, Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 23).
- ¹²⁸ Όσον αφορά το παραδεκτό της υπό κρίση αιτιάσεως στο μέτρο που αφορά πλημμελή μεταφορά της οδηγίας 2005/36 στην εσωτερική έννομη τάξη, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, μολονότι τα αιτήματα που περιέχει το δικόγραφο της προσφυγής δεν μπορούν καταρχήν να αφορούν παραβάσεις πέραν των προβαλλόμενων με το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης και με το έγγραφο οχλήσεως, εντούτοις η Επιτροπή μπορεί παραδεκτώς να ζητήσει να διαπιστωθεί παράβαση υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν από το αρχικό κείμενο πράξεως της Ένωσης, που στη συνέχεια τροποποιήθηκε ή καταργήθηκε, και έχουν διατηρηθεί σε ισχύ με διατάξεις νέας πράξεως της Ένωσης. Αντιθέτως, το αντικείμενο της διαφοράς δεν μπορεί να επεκταθεί σε υποχρεώσεις που απορρέουν από νέες διατάξεις, αντίστοιχες των οποίων δεν υπήρχαν στο αρχικό κείμενο της εν λόγω πράξεως, διότι τούτο θα συνιστούσε παράβαση ουσιάδους τύπου της διαδικασίας διαπιστώσεως

παραβάσεως (βλ., συναφώς, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 36, απόφαση της 12ης Ιουνίου 2003, C-363/00, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2003, σ. I-5767, σκέψη 22, και απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-416/07, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2009, σ. I-7883, σκέψη 28).

- 129 Κατά συνέπεια, τα αιτήματα που περιέχει το δικόγραφο της προσφυγής της Επιτροπής, με τα οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2005/36, είναι καταρχήν παραδεκτά, υπό την προϋπόθεση ότι οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την εν λόγω οδηγία είναι αντίστοιχες προς εκείνες που απορρέουν από την οδηγία 89/48 (βλ., κατ' αναλογία, προαναφερθείσα απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, Επιτροπή κατά Ελλάδας, σκέψη 29).
- 130 Όπως απορρέει από την ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/36, η οδηγία αυτή, ενώ σκοπεί στη βελτίωση, την αναδιάρθρωση και τον εξορθολογισμό των διατάξεων της μέσω της ενοποίησης των ισχυουσών αρχών, διατηρεί συγχρόνως, ως προς την ελευθερία εγκατάστασης, τις αρχές και τις εγγυήσεις στις οποίες βασίζονται τα διάφορα ισχύοντα συστήματα αναγνώρισεως, όπως αυτό που καθιέρωσε η οδηγία 89/48.
- 131 Ομοίως, η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/36 αυτής ορίζει ότι ο μηχανισμός αναγνώρισεως που καθιερώθηκε, μεταξύ άλλων, με την οδηγία 89/48 παραμένει αμετάβλητος.
- 132 Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν προσάπτει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όσον αφορά το επάγγελμα του συμβολαιογράφου, πλημμελή μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη συγκεκριμένης διατάξεως της οδηγίας 2005/36, αλλά της οδηγίας αυτής στο σύνολό της.
- 133 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι η προβαλλόμενη υποχρέωση μεταφοράς της οδηγίας 2005/36 στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα είναι ανάλογη της

υποχρέωσης που απορρέει από την οδηγία 89/48, στο μέτρο που, αφενός, οι αρχές και οι εγγυήσεις στις οποίες βασίζεται ο μηχανισμός αναγνώρισης που καθιέρωσε η οδηγία 89/48 διατηρήθηκαν στην οδηγία 2005/36 και, αφετέρου, ο εν λόγω μηχανισμός αναγνώρισης παρέμεινε αμετάβλητος μετά την έκδοση της οδηγίας 2005/36.

134 Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αιτίαση πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

— Επί της ουσίας

135 Η Επιτροπή προσάπτει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πλημμελή μεταφορά των οδηγιών 89/48 και 2005/36 στην εσωτερική έννομη τάξη όσον αφορά το συμβολαιογραφικό επάγγελμα. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί αν οι εν λόγω οδηγίες έχουν εφαρμογή στο εν λόγω επάγγελμα.

136 Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη το νομοθετικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται οι εν λόγω οδηγίες.

137 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι ο νομοθέτης προέβλεψε ρητώς, με τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/48, ότι το γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που καθιέρωσε η οδηγία αυτή «δεν θίγει την εφαρμογή [...] του άρθρου 45 [ΕΚ]». Η ρήτρα αυτή καταδεικνύει τη βούληση του νομοθέτη να αποκλείσει τις σχετικές με το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ δραστηριότητες από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

- 138 Κατά τον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω οδηγίας πάντως, το Δικαστήριο δεν είχε ακόμη την ευκαιρία να αποφανθεί επί του ζητήματος της υπαγωγής των συμβολαιογραφικών δραστηριοτήτων στο άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.
- 139 Κατά τα έτη που ακολούθησαν την έκδοση της οδηγίας 89/48, το Κοινοβούλιο, με τα ψηφίσματα του 1994 και του 2006 για τα οποία έγινε λόγος στις σκέψεις 57 και 113 της παρούσας αποφάσεως, αφενός μεν επισήμανε ότι το άρθρο 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ έπρεπε να έχει πλήρη εφαρμογή στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα αυτό καθαυτό, αφετέρου δε εξέφρασε την επιθυμία του να καταργηθεί η προϋπόθεση της ιθαγένειας για την πρόσβαση στο εν λόγω επάγγελμα.
- 140 Επιπλέον, κατά την έκδοση της οδηγίας 2005/36 που αντικατέστησε την οδηγία 89/48, ο νομοθέτης της Ένωσης διευκρίνισε, με την τεσσαρακοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της πρώτης από τις οδηγίες αυτές, ότι η οικεία οδηγία δεν θίγει την εφαρμογή του άρθρου 45 ΕΚ, «ιδίως όσον αφορά τους συμβολαιογράφους». Εισάγοντας τη ρήτρα αυτή, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν τοποθετήθηκε επί του ζητήματος της εφαρμογής του άρθρου 45, πρώτο εδάφιο, ΕΚ και, ως εκ τούτου, της οδηγίας 2005/36 στις δραστηριότητες του συμβολαιογράφου.
- 141 Υπέρ της διαπιστώσεως αυτής συνηγορούν, μεταξύ άλλων, οι προπαρασκευαστικές εργασίες της τελευταίας αυτής οδηγίας. Συγκεκριμένα, με το νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ 2004, C 97Ε, σ. 230), που εγκρίθηκε σε πρώτη ανάγνωση στις 11 Φεβρουαρίου 2004, το Κοινοβούλιο είχε προτείνει να τονιστεί ρητώς στο κείμενο της οδηγίας 2005/36 ότι η εν λόγω οδηγία δεν έχει εφαρμογή στους συμβολαιογράφους. Η αιτιολογία βάσει της οποίας η πρόταση αυτή δεν έγινε δεκτή ούτε στην τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων [COM(2004) 317 τελικό], ούτε στην κοινή θέση (ΕΚ) 10/2005, της 21ης Δεκεμβρίου 2004, που καθορίστηκε από το Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με σκοπό τη θέσπιση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ 2005, C 58Ε, σ. 1), δεν στηρίχθηκε στο ότι η εν λόγω οδηγία έπρεπε να εφαρμοστεί στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα, αλλά, μεταξύ άλλων, στο ότι «η

παρέκκλιση από την αρχή της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών για τις δραστηριότητες που συνεπάγονται άμεση και συγκεκριμένη συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας προβλ[επόταν] με το άρθρο 45[, πρώτο εδάφιο,] ΕΚ».

- 142 Συναφώς, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων περιστάσεων της συγκεκριμένης νομοθετικής διαδικασίας, καθώς και της καταστάσεως αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε, όπως προκύπτει από το προαναφερθέν νομοθετικό πλαίσιο, δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί ότι, κατά το πέρας της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, υφίστατο αρκούντως σαφής για τα κράτη μέλη υποχρέωση μεταφοράς της οδηγίας 2005/36 στην εσωτερική έννομη τάξη όσον αφορά το συμβολαιογραφικό επάγγελμα.
- 143 Κατά συνέπεια, η δεύτερη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.
- 144 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, επιβάλλοντας προϋπόθεση ιθαγένειας για την πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 43 ΕΚ, και να απορριφθεί η προσφυγή κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 145 Βάσει του άρθρου 69, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του, αν οι διάδικοι ηττηθούν σε ένα ή πλείονα αιτήματά τους. Δεδομένου ότι γίνεται μόνο μερικώς δεκτή η προσφυγή της Επιτροπής, πρέπει να αποφασιστεί ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

¹⁴⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του ίδιου Κανονισμού, τα κράτη μέλη που παρενέβησαν στη διαφορά φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Συνεπώς, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας, η Τσεχική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Εσθονίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Λεττονίας, η Δημοκρατία της Λιθουανίας, η Δημοκρατία της Ουγγαρίας, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Δημοκρατία της Σλοβενίας, η Σλοβακική Δημοκρατία και το Ηνωμένο Βασίλειο φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, επιβάλλοντας προϋπόθεση ιθαγένειας για την πρόσβαση στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 43 ΕΚ.
- 2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.
- 3) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας, η Τσεχική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Εσθονίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Λεττονίας, η Δημοκρατία της Λιθουανίας, η Δημοκρατία της Ουγγαρίας, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Δημοκρατία της Σλοβενίας, η Σλοβακική Δημοκρατία και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

(υπογραφές)